

Štev. 8.

V Ljubljani, 1. velikega srpana 1913.

Leto XIV.

Kosovka devojka.

Srbska narodna pesem.

Se napoti Kosovka devojka,
se napoti rano u nedeljo,
u nedeljo pred žarečim solncem,
pa zasuče bele si rokave,
jih zasuče do komolcev belih;
na ramenu nese ročki zlati,
kujih ena studene vodice,
druga vina črnega je polna.
Ona ide na Kosovo ravno,
pa sprehaja po bojišču mlada,
po bojišču slavnega se kneza
ter junake po krvi prevrača;
kteri vidj se junak ji živ še,
s hladno ona ga umiva vodo,
vliva vina črnega mu v usta
ino pa z belim kruhom ga zalaga.

Sreča dobra jo dovede tudi
do junaka Pavla Orloviča,
ki bil knezu mlad zastavonoša,
tudi njega živega še najde:
Desna mu je roka odsekana
ino leva noga do kolena,
vitka so mu rebra izlomljena,
da se pljuča vidijo mu bela;
vzdigne brzo ga iz mnoge krvee,
pak umiva s hladno ga vodico,
vliva vina črnega mu v usta
ino z belim kruhom ga zalaga.

Zopet srce zaigra junaku,
ino Pavel Orlovič govori:
„Sestra draga, Kosovka devojka!
Kaj se ti je žalega zgodilo,
da junake po krvi prevračaš?
Koga iščeš na bojišču, mlada?
Al' po rodu brata al' bratranca,
al' po grehu starega rodnika?“

Progovarja Kosovka devojka:
„Dragi brate, ti junak neznani!
Jaz od svojih nikogar ne iščem,
ne po rodu brata, ne bratranca,
ne po grehu starega rodnika.
Je li znano ti, junak neznani,
kdaj knez Lazar je obhajal vojsko
krog prekrasne Samodreže cerkve?
Vsa se srbska obhajala vojska,
trije bojni vojvode naposled:
eden bil ti Miloš je vojvoda,
drugi bil ti je Kosančič Ivan,
tretji bil pa je Toplica Milan.
Jaz sem ravno tam pri vratih stala,
ko je mimo šel vojvoda Miloš.
Bil junak je krasen na tem svetu,
sablja vlekla se mu je po tlaku,
svilen kalpak, okovano perje,
na junaku pisana haljina,
okrog vrata pak iz svile robec;

on ozrl se je in me pogledal,
 je odložil pisano haljino,
 je odložil jo, pa meni dal jo:
 „Ná, devojka, pisano haljino,
 pa spominjaj se po tej haljini
 mene še in mojega imena!
 Glej, jaz pojdem, da poginem, duša,
 tam, kjer tabor svetlega je kneza;
 moli Boga, draga duša moja,
 da se zdrav iz tabora ti vrnem,
 a i tebe dobra sreča najde;
 dal te bodem Milanu za ženo,
 Milanu mi v Bogu pobratimu,
 ki z menoj se pri Bogu velikem
 in Ivanu svetem je pobratil;
 jaz bom tebi družbanj pri poroki.“
 Za njim šel ti je Kosančič Ivan.
 Bil junak je krasen na tem svetu;
 sablja vlekla se mu je po tlaku,
 svilen kalpak, okovano perje,
 na junaku pisana haljina,
 okrog vrata pak iz svile robec
 in na roki prstan mu pozlačen.
 On ozrl se je in me pogledal,
 z roke snel je prstan pozlačeni,
 z roke snel ga, pa ga meni dal je:
 „Ná, devojka, prstan pozlačeni,
 pa po mojem prstanu spominjaj
 mene se in mojega imena!
 Glej, jaz pojdem, da poginem, duša,
 tam, kjer tabor svetlega je kneza;
 moli Boga, moja duša draga,
 da se zdrav iz tabora ti vrnem,
 a i tebe dobra sreča najde;
 dal te bodem Milanu za ženo,
 Milanu mi v Bogu pobratimu,
 ki z menoj se pri Bogu velikem
 in Ivanu svetem je pobratil;
 jaz bom tebi družbanj pri poroki.“
 Za njim šel ti je Toplica Milan.

Bil junak je krasen na tem svetu;
 sablja vlekla se mu je po tlaku,
 svilen kalpak, okovano perje,
 na junaku pisana haljina,
 okrog vrata pak iz svile robec
 in na roki od zlata zapestnik.
 On ozrl se je in me pogledal,
 z roke snel si zlati je zapestnik,
 z roke snel si, pa ga meni dal je:
 „Ná, devojka, od zlata zapestnik,
 pa spominjaj po zapestniku se
 mene še in mojega imena!
 Glej, jaz pojdem, da poginem, duša,
 tam, kjer tabor svetlega je kneza;
 moli Boga, moja duša draga,
 da se zdrav iz tabora ti vrnem,
 tebe, duša, dobra sreča najde;
 vzeti hočem te za zvesto ženo.“ —
 In odšli so vsi vojvode bojni.
 Njih jaz danes na bojišču iščem.“

Al' ji Pavel Orlovič odvrne:
 „Sestra draga, Kosovka devojka!
 Vidiš, duša, ona kopja bojna,
 kjer najvišja so in najgostejša?
 Tam iztekla je junakom krovca,
 segla dobrim konjem do stremena,
 do stremena ino do usnjine,
 a junakom gor do svilnih pasov,
 tam so vsi ti trije smrt storili;
 ti pa vrni se na dvorec beli,
 ne krvavi krila, ni rokavov.“

Ko devojka sliši te besede,
 solze belo oblijó ji lice,
 ona vrne se na dvorec beli,
 pak iz grla belega ti vpije:
 „Joj mi! Kako tepe me usoda!
 Da, sirota, za bor zelen primem,
 i on zelen bi se mi posušil.“

J. Poljanec.

Oblakom.

Oblački, bele ladjice,
 domov mi pohitite
 in pa domačim vsem pozdrav
 presrčen izročite! . . .

Potem na tajni kraj miru,
 oblački, se spustite,
 in na očetov tihi grob
 vse solze iztočite!

Davorinov.

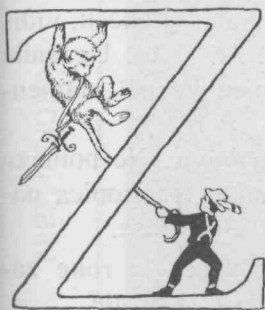

RADO MEJOVŠEK:

Alenka in Darko.

Pravljica.

Prvi del.

a tremi gorami, za tremi vodami se je raztezala dolinica; sredi dolinice je bila cerkvica, okrog nje nizke hišice z rjavimi strehami in s sajastimi dimniki.

Na vasi sta živeli dve siroti, bratec in sestrice. Mame in ateja nista imela. Smrt ju je položila v hladni grob, in žarko sonce ju ni moglo zbuditi iz spanja.

Alenka in Darček sta bila ostala osamljena; strica in tete ni bilo; a ljudje tudi niso marali sirot.

Ko je še mama živela, je Alenki in Darku pogosto pripovedovala o dobrih in prijaznih ženah, bivajočih visoko na gori. Bile so lepe, večnomlade gorske vile. Na smrtni postelji je mama dejala: »Če vama, ljuba Alenka in dragi Darček, sosedge ne dajo strehe ne kruha, zbežita v oni-le gozd« — s prstom je pokazala nanj — »pokličita škratce in odvedli vaju bodo na ono-le goro Triglav k dobrim vilam. Obilo sreče vaju čaka tamkaj in...«

Globoko je vzdihnila mama in umrla je.

Vaščani so gledali siroti po strani, njih otroci so ju zmerjali in sovražili. Bratcu in sestrici ni bilo več obstati med trdosrčnimi ljudmi. Jasnega jutra zbudi Darko sestrico Alenko, jo prime za roko, in bežala sta, bežala čez rodovitno polje, čez pisane travnike, preskočila šumeči potok ter o mraku prihitela do gozda pod Triglavom.

Na parobku gozda se je razraslo gosto grmovje. Z drobnima rokama razgrne Darko vejevje, skozi luknjo zleze Alenka, za njo pa on; bila sta v gozdu.

Zeleni mah se je jima udiral pod nogami. Kmalu sedeta na trhli panj, da se odpočijeta od dolgega pota. Premaga ju spanec; nevede se zlekneta po tleh ter zaspita. Noč je razgrnila svoj teman plašč; zadnjikrat je zavzdihnil gozd, in božji mir je legel na zemljo.

V drevju je zašumelo, tiho in pritaženo, ptice so začivkale; sova je zdrknila iz drevesnega dupla ter komaj slišno plavala pod košatimi vejami. Zašumelo je močnejše, veje so bile ob veje; vrhovi so se stresali in vrane zajavkale.

Darko se prebudi, si menca oči in preplašeno zre v temo. Ni videl pedi daleč. Spusti se na kolena, z rokami tiplje po tleh, iskajoč sestrico. Potegne za krilo, sestrica se zravnja, Darko pa zakliče: »Ho, hej! Škratec, ho, hej!«

Ali samo njegov glas odmeva v drevju; prestrašena ptica je sprhotala z veje na sosednje drevo. Z vso močjo zakliče: »Ho, hej! Škratec, hej, pridi, hej; Alenka se joče, ho, hej!«

Daleč med vejami in med praprotom zamiglja lučca, izgine ter se spet zaiskri. »Alenka, ne joči, lučca je tam, greva za njo,« jo potolaži Darček. Pomaga ji na noge, jo prime okolo pasu, in šla sta za lučco.

Semintja je švigala lučca, prihajala bliže in se umikala. »Lenček, vidiš jo, semkaj gre lučca, ne jokaj!« vzklikne razveseljen. Ali — oj! Ugasnila je, ni je več! Darčku zastane noga, zaman iščejo njegove oči plamenček. Kje je?

Iz same nagajivosti se je plamenček potajil v mahovje. Ne pomaga nič, iskati ga bo treba! Previdno premakne Darko nogo ter stopica naprej. »Tukaj je bila lučca, tukaj se je nama poskrila,« golči zase.

Dva koraka še stopi, a butne po tleh, da so se nosek in roke zarile v mah. Na levo od njega se zakotali Alenka med resje in protje.

»Uh!« hušne Darku iz ust ter se plazi po rokah in nogah dalje.

»Hu, hu! Kaj pa to! Alenka, hitro sem!«

Njegovi prstki so se zapletli v dolgo, košato brado, Alenkine roke so vlekle za črevelj. »He, mali človek,« de Lenka. »Škratec bo!« odvrne Darko. »Ne izpusti, drži ga!«

In grdo sta vlekla vsak na svojo plat. Hipoma se izmakne majhna noga iz čreveljčka, Alenka se prekucne v znak; čreveljček ji pa odleti med veje.

»Pustita me, pustita!« zaječi malček; »škratec sem.«

»Kaj, škratec? No, pa naj bo; izpustim te! Le vstani, bati se ti ni več treba!« pristavi moško.

Malček vstane, seže v žep in privleče iz njega lučco. Bila je kresnica. Malce jo poboža, dahne vanjo in pravi: »Ljuba lučca, le sveti! Prijateljčke sem našel, in spoznati se hočemo.«

Kresnica zažari in škrateljček posveti Alenki v obraz in reče: »O, ljuba sestrica, tako lepa si in mlada kakor kraljičica«. Darčku pravi: »No! Ti si pravi junak, ker sestrico varuješ. Pravcati kraljič si.«

Kotorski zaliv

»O, kaj! Kralj in kraljica, če pa sva ubožnejša od poljske miške; ona ima luknjico, kamor se skrije, a midva še tega ne.«

»Uj, uj,« se zavzame bradač, »idita z mano in povedem vaju k bratcem. Tamkaj dobita vse, da, še več, kakor si sama želita. A poprej mi pomagata iskati kučmo in črevelj. Oboje sem izgubil.«

Škratelj dahne v kresnico, ki zažari prav iskro. Iskali so. Kučmo so precej našli. Bradač si jo natakne na kuštravo glavo, a z njo vred je bil manjši od Darka.

»Hi, hi, majhen pa si!« se zasmee Alenka.

»Majhen na peti, a velik v pameti,« se pobaha malček.

Iščejo črevelj, a ni ga najti. »Vedel bi le, kdo mi ga je potegnil z noge.«

»Ha, ha!« se posmeje Alenka, »jaz sem bila tista, Bog ve, kje tiči.«

»Morda se je zaril v zemljo kakor pujssek v gnoj,« se pošali Darko.

Škratec se široko zareži, nato pogleda kvišku: »Glej ga, glej; tukaj zgoraj sediš. Le brž dol na mojo nogo!«

Črevelj je visel na veji in se zibal. Doseči ga ni moči. Škratec spleza po deblu, Darko ga poriva, Alenka pa sveti. Škratec strese vejo, črevelj se ne premakne. »Splezaj ven na vejo in jo stresi!« veli Alenka. Bradač stori tako in krepko potrese. Kakor bi trenil, je dvakrat butnilo ob tla. Črevelj je butnil in se postavil pokonci. Škratec je butnil, a obležal na hrbtu. Ne gane se! Alenka in Darko poklekmeta zraven njega, ga ogledujeta in dramita. Z zaprtimi očmi tuli v noč: »U, u, uh, u, boli, boli, uh!« Vstati ne more.

Med vejami in v praprotju zašumi; škratci, njegovi bratci, so ga slišali in prihiteli so. Eden, dva, pet... cela truma. Alenčica jih izprva zagleda, skoči in se skrije za debelim deblom. Na mah se vržejo po Darku, in po njem je. Odpašejo si jermena ter ga povežejo, usta mu zamaše! Alenka vzklikne, omedli in se zgrudi za deblom v travo. Nekateri škratelji poskočijo po veje; zložijo nosilnico in položijo bolnega tovariša na njo. Dva razvežeta Darčku noge in vstati mora.

Najmočnejši bradači vzdignejo nosilnico in šli so. Darček krene glavo na isto stran, kamor se je skrila Alenka. Razumejo ga in gredo gledat.

Trojica škrateljcev odide na ono stran, ostali se pomičejo naprej. Preiščejo debla in grmovje. Najdejo Alenko, občudujejo jo in zbude jo iz nezavesti. Ni se upala takoj odpreti trepalnic, pomežikavala je. Oni so pa majali z debelimi glavami in si gladili dolge brade.

Eden med njimi veli: »Vstani, lepa rožica!« — »Ne boj se, ne štorimo ti nič žalega,« pristavi drugi. — A vsi: »Vstani, le vstani in pojdi z nami!« Alenka se ojunači, vstane ter gre z njimi.

Škratci jo ogledujejo od vseh strani; natihem se pogovarjajo, glasno se ne upajo. Končno vpraša Alenčica po bratcu; povedo ji, da je odšel z njihovimi tovariši k domačemu ognjišču. Izpraševali so se eden drugega, si pripovedovali in se prijazno nasmihali. Iz njih sredine stopi možiček,

dolg štiri pedi in pol, sveti s kresnico na pot. Drugi pa svetijo Alenki. Tuintam je švignila veja in vrgla temu in onemu kučmo z glave. Zadnji jih je pobiral ter kregal tovariše z nerodami.

Hitijo in dohite jih. Bradači so nosili svojega bratca. Bila je kaj čudna hoja. Malčki so se zibali semintja kakor rejene race; kučme so jim lezle sedaj na to, sedaj na ono stran. Alenka pogleduje po bratcu; zapazi ga, priskoči in mu odveže jermenja. Njegovi krotilci so jo gledali po strani, tresli glave, potaknili roke v žep, a rekli niso ničesar. Ponesrečeni Škratec opazuje ves prizor z nosilnice; hkrati se nečesa domisli.

Nenadoma se vzravna ter skoči na tla. Nosači popadajo; to je bilo mi-ganje in gibanje nog, rok, glav in kučem. Kaj takega se jim še ni pripetilo. Drug za drugim se skobacajo na noge; oči jim bliskovito švigajo. Kaj takega! Ne, sramota!

Po čelu in licu so jim nabrekle žile, prsti se strnili v koščene pesti. Alenki se zbudi vest, saj je ona kriva vsega tega; stopi med razburjene škratce ter povzame z milim glasom: »Škratci, preljubi bratci, nikar! Nasmejte se, pošalite se!«

Jeza je škratcem minila; zasmejali so se na ves glas. Šala izbije šalo. Vrišč in trušč raste, noče ga biti konca ne kraja.

Najstareji, ki se je smatral za modrega, jim veli, naj se spravijo na pot. Spotoma je bilo mnogo besedičenja in smeha. Alenka in Darko sta se spoprijaznila z njimi; da, celo prijateljstvo so sklenili med seboj na veke.

Po naporni hoji so dospeli do ognjišča, svojega zbirališča. Nizko viseče veje in gosti praprot s podnožnim resjem so ga zakrivali. Po-edinci zlezejo skozi. Na obsežni planoti je žarela žerjavica. Tik nje je sedel škratelj; glavo je podprl z rokami in se opiral na kolena. Siva brada mu je visela med kolena in se zibala, kolikorokrat je zmajal z glavo.

Ta je bil starosta družine škratov.

V polsnu odpre oči, debelo zazija in ogleduje Alenko in Darka. Z roko namigne, vsi posedejo okolo ognjišča. Škratec Modrijan ponovi ves današnji dogodek. Pove tudi, kam želita Alenka in Darko iti. »Dobro!« povzame starosta, »sreča vaju čaka pri vilah; poti vama bosta kazala dva bratca, Skrček in Smrček!«

»Kaj pa z večerjo?« zakliče Sladkosned. Škratelj Kuharček zbeži in se precei vrne s peterimi gobami. Na čisto jih ostriže, natakne vsako zase na palico in praži nad žerjavico. Drugi so se odmaknili ter posedli v gručah semintja. Darko vzame sestrico za roko, jo povede k deblu, in oba se naslonita nanje. Alenčica je rdela kakor rožica od samega veselja, da jutri že dospeta k vilam na goro Triglav.

»Kaj misliš, sestra, kako bo pri njih?« reče Darko.

»Mislim, prav lepo,« zavrne Alenka. »Meni je tako čudno pri srcu.«

»Tudi meni,« pristavi Darko.

»K večerji!« zakliče Kuharček. Škratci poskačejo na noge in vsi vro k ognjišču. »Alenka, Darko!«

»Niso pozabili naju!« de Alenka. »Pojdiva, lačen sem, da se mi pajčevina prede v želodcu,« zamrmra Darko.

Pred starosto se je razkoračil Kuharček; na vsaki palici je tičala oprazena goba. Puhtečo gobo pomoli starosti pod nos, ta jo povoha in migne z glavo, rekoč: »Ta že velja!« Tako pri vseh ostalih. Nato Kuharček razdeli gobe: Alenki eno, Darku eno, za škratce pa tri. Bratec in sestra sta kmalu zaužila skromno večerjo. Škratci pa jih še obirajo; vsak odgrizne kosček, ki bi ga lahko spravil v naprstnik.

Po večerji naročava starosta, kako opravilo čaka posameznika naslednjega dne. Bradači ga pazljivo poslušajo. Nato se porazgube na planoti, iskajoč si ležišča. Tudi Darko in Alenka ležeta za gostim grmom v travo. Utrujena kmalu zaspita. Alenka je o vilah sanjala sladke sanje.

Le najmlajši Varuh je za čuvaja; prislonil se je k deblu, položil roke navzkriž, pritegnil noge k sebi in nemo zrl v žerjavico.

Polagoma je žerjavica očrnela. Tema se je pritihotapila nad spečimi in sanjajočimi.

Ulica v Plovdivu

PRILOGA ZVONČKU

F. S. PIREC:

Boj na Kosovem polju.

Kosovo je tisto ime, ki prešine slehrnemu sinu hrabre Srbije kosti in mozeg, zakaj na Kosovem je pokopana slava nekdaž tako krepkega carstva srbskega; na Kosovem polju spijo junaški pradedje zatiranega in toliko let v železne sponke vkovanega naroda. Boj na Kosovem polju kaže očito, kako rodi sebičnost neslogo, nesloga — pogin.

Zadnji srbski car je bil Lazar. Nastopil je vlado leta 1376. Venčan je bil slovesno vpricho patriarha srbskega in poslancev carigrajskih. Slavno in svetlo je caroval car Lazar na slavnem prestolu slavnih prednikov. Pa sijajni dnevi so kmalu minili, nastopili so skrbni in nemili dnevi. Črni, hudourni oblaki se privlečejo nad lepo Srbijo.

Turški sultan Murat I., grozen in ljut, kakor krvoželjni tiger, se bliža s svojo nebrojno, brezpašno vojsko, grozeč poteptati sveti križ, pokončati ime kristjansko, izpremeniti v pustnjo cvetoče dežele — zatreti evropsko omiko. Že je podjarmil narod bolgarski, in zdaj se je napotil nad srbski narod.

Car Lazar, zapazivši silno nevarnost, pošlje k Madjarom, pošlje h knezu bosenskemu prosit pomoči, pa je ne dobi, medtem ko Turkom vedno bojne čete prihajajo in se jim družijo. Usoda se je kasneje grozno maščevala nad sebičnimi sosedi; tudi ti so zapadli polmeseču, tudi ti so postali robi turške oholosti.

Da bi odvrnil sramoto Kristovi veri in mili domovini, pošlje car Lazar še enkrat poslance do pravoslavnih knezov, da bi mu pristopili in pomagali se bojevati proti krutemu sovražniku. In res, sedaj ni bilo zaman. Sorodni bolgarski, albanski in tesalski zavezniki mu sporoče, da se hočejo z njim zediniti in otresti turški jarem. Z zaupanjem in pogumom

je navdušilo to poročilo carja Lazarja. Že je v duhu radosten gledal kristjanske pokrajine oproščene oholega sovražnika, že je videl Turka ponižanega, premaganega, iztiranega z balkanskega polotoka; videl je sv. vero oteto, povzdignjen sv. križ. Pa žalibog, v vojsko kristjansko se vrine pogubljiva nesloga.

Najveljavnejša poveljnika srbske vojske sta bila Vuk Brankovič in Miloš Obilič, zeta carja Lazarja.

Vuk Brankovič je bil najmogočnejši knez vse carovine, zakaj bil je visokega rodu in carjev namestnik v več pokrajinah. Miloš Obilič pa je bil bornih staršev sin, ali hrabri čini so ga bili povzdignili visoko in mu pridobili carjevo hčer za soprogo.

Med tema junakoma je nastal usodepoln razpor, ki je po njem propadla starodavna Srbija.

Vzrok razpora pa je bil ta-le: Vukasova, soproga Miloševa, hvali pogum svojega moža; njena sestra Milica pa slavi hrabrost Vuka, svojega soproga. Beseda da besedo. Milica zasramuje Miloša, Vukasova se raztogoti in udari sestro po licu. Od jeze ihte, gre Milica k soprogu, da mu pove in razodene razžaljenje in zaničevanje, ki ji je došlo po sestri.

Vuk pokliče Miloša na dvoboj, bodisi, da osveti razžaljeno soprogo, bodisi da mu je častilakomno in zavidljivo srce tako velevalo. Nerač je car Lazar dovolil v dvoboj. Izid je bil sramoten za Vuka, zakaj Miloš ga je premagal in vrgel s konja, pa vendar nič poškodoval.

Te sramote Vuk ne more prenašati. Sklene se maščevati, in ker druge prilike ne dobi, črni Miloša pri carju, da mu ni zvest, da je v skrivni zvezi s Turki, da je izdajalec očetnjave. Tako je vrlega Miloša pri carju oskrunil hinavec, ki je sam v zlobnem srcu nosil in gojil naklep izdajstva.

Medtem se vedno bolj bližata srbska in turška vojska. V južni Srbiji, na Kosovem polju, na široki planjavi se postavita druga drugi nasproti, pripravljene za krvavi boj. Da bi se prepričal, je li Miloš zvest ali ne, povabi car Lazar zvečer pred bitko svoje vojskovodje na večerjo. Ko so bili dobre volje, prime Lazar za čašico in, proti Milošu se obrnivši, mu napije, rekoč: »Tebi napijam, Miloš Obilič, čeravno me boš v jutrišnji bitki izdal sultanu.«

Milošu so te nepričakovane besede razdvojile srce. Ves osupel skoči na noge, zgrabi za kozarec in, opravičujoč se zoper sumljivo mnenje, priseza carju pri vsem, kar mu je sveto in drago, da mu hoče jutri pokazati, da je zvest svojemu gospodu in carju, zvest domovini, zvest sv. veri.

Drzna misel mu pride, naznani jo samo svojima junaškima prijateljema, pobratimoma Milanu Topliču in Ivanu Kosančiču. Vsi so enih misli, vsi brezumno pogumni. Drugi dan zarana se napotijo trije junaki v turški tabor, da bi umorili poveljnika Murata in tako pripravili sovražno vojsko v nered in zmotnjavo. Pa ravno to, da je Miloš tako natihem zapustil srbski tabor, je rodilo slab sad. Mislili so car in drugi, da je

Miloš res izdajalec, in da je gola resnica, kar je rekel Vuk Branković. Zato nastanejo homatije v srbski vojski, in ni nedostajalo takih, ki so carju svetovali, naj se dobrovoljno poda Turkom. Ali car Lazar je bil drugih misli. Pogumno, kakor se spodobi carju slavne Srbske, nagovori vojsko ter jo tako vzplameni, da se z besnim pogumom in z neomahljivim zaupanjem vzdigne proti krvoločnemu vragu.

Medtem pride junak Miloš s svojima pobratimoma v turški tabor. Tu naznani po navadnem običaju, da je prišel v miru k Muratu. Seveda je bil Turkom zavoljo slave prav ljub begunec, kakor so mislili. Precej ga odvedejo v sultanov šotor. Vanj stopivši, se Miloš globoko prikloni, poklekne in stori, kakor da bi hotel sultanu poljubiti roko, pa naglo kakor blisk izvleče skrito bodalo ter ga porine Muratu v prsi. Sultan strašno zakriči in se zvrne. Zdaj planejo na Miloša okolo stoječi Turčini. Miloš, hoteč se rešiti, skoči iz šotora in jih mnogo pobije, preden sam ranjen ne obnemaga in ne pade. Sultan je še nekoliko časa živel, dajal še povelja in k smrti obsodil carja Lazarja.

Pa preden se je razglasilo v srbskem taboru, da je sultan Murat umorjen, je prestopil izdajalec Vuk k sovražniku z oddelkom, ki mu je zapovedoval.

Najpogumejše se je bojeval oddelek, ki mu je bil poveljnik car Lazar sam. Že so se jeli Turki umikati, že se je zmaga nagibala na srbsko stran, a kričanje poveljnikov: »Maščujte smrt svojega gospoda!« je zopet navdušilo Turke. Vendar Srbi ne izgube poguma in srčnosti, dokler vidijo svetlega carja v prvi vrsti bojevati se. K nesreči obnemore konj Lazarjev, in ko hoče car drugega zasesti, ga njegovi izgreše. Malo potem vidijo Turke peljati Lazarjevga belca čez bojišče. Mislili so, da je car umorjen, in se spustijo v beg. Lazar se zopet prikaže, ali zaman si prizadeva begajoče ustaviti in jih zopet urediti. Splošna zmešnjava potegne tudi njega s seboj, in moral je nehote bežati z drugimi vred. V tej zmešnjavi se prekucne v prekop, kjer ga sovražniki dohite in, kakor nekateri pravijo, kar na mestu ubijejo ali, kakor zopet drugi trdijo, ujamejo in odvedejo pred umirajočega Murata, da bi polajšal sultanu smrt s svojo smrtjo. Pravijo, da je car Lazar Miloša Obiliča še živega našel v šotoru sultanovem, in da je neki ta padel pred carja ter mu vse povedal in odkril.

Turki, ki so tudi močno trpeli, si niso upali zasledovati begajočih; samo prelepo polje so na dolgo in široko okolo požgali in pokončali sultanu Muratu v spomin pa napravili na Kosovem polju velikansko grobljo.

Branković se je že veselil, meneč, da bo zdaj on ako ne kralj, pa vsaj knez srbski, a opeknel se je. Muratov naslednik, Bajezit, je postavil na Lazarjev sedež rajši vdovo carjevo Milico, pa sina njenega Štefana Lazarjeviča, zato pa mu je morala plačevati letni davek in mu dala hčerko za ženo. Branković je hotel pozneje Milico in njenega sina po sili izpodrinuti s prestola, a sultan Bajezit ga je dal ujeti in v ječi zastrupiti (1398). Tako je končal izdajica Vuk Branković.

Truplo Lazarjevo so našli in izkopalili Srbi po velikem trudu na Kosovem polju šele tretje leto po nesrečni bitki in ga prenesli v Ravanico. V prelepih narodnih pesmih slavi srbski narod junaškega kneza Lazarja in vrlega junaka Miloša Obiliča; nesrečnega Brankoviča pa se spominja le z bridkimi besedami: »Žalostna mu majka!«

Po nesrečni bitki na Kosovem polju (na sv. Vida dan, 15. rožnika leta 1389.) je srbsko carstvo hitro propadalo in se končno popolnoma razrušilo. Čez štiristo let je žulil turški jarem viteškega Srba. A v začetku tega stoletja, ko je turška oholost prirasla do vrhunca, ni mogel več životariti hrabri sin srbski, ampak je otrešel žuleči jarem nevrednega robstva, raztrgal trde sponne svoje sužnosti in si slavno priboril zaželeno, zlato svobodo.

Pozdrav.

*Zdravo bodi, solnčece,
ki si prišlo spet
čez zelene holmčeece
zemljico ogret!*

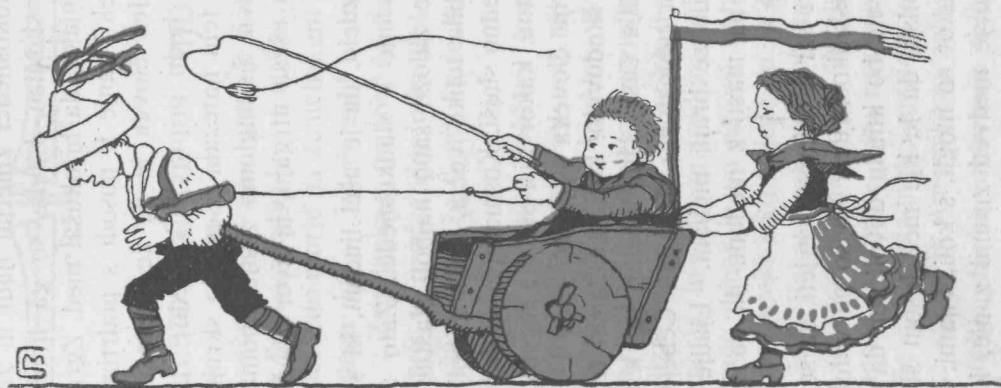
*Teško pač so čakale
nate rožice,
grenke solze plakale
so ubožice.*

*Teško tudi čakali
smo te v sobi mi,
ker pod mračno nas nebo
dedek pustil ni . . .*

Borisov.

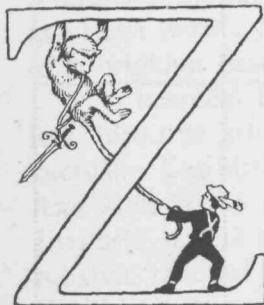
Ulica v Plovdivu

Vesela vožnja

IVO TROŠT:

Nenavada in navada.

ačetkom stvarjenja je bil medved dosti lepša žival kot danes. Imel je velika ušesa in lep, metlast rep. Tudi ni še vedel, kako sladak je med ter je zato s sladkosnedci zmerjal ljudi in živali, ki so iztikali za to slaščico. Ljudje so ga hoteli siloma pripraviti k uljnaku, da bi okušal med. Zgrabili so ga za ušesa in vlekli zanje k posodi s podrtim satovjem. Neki previden človek je pa že presodil naprej, da medveda ne bodo pripravili k medu; preveč se je branil in umikal, dasi so se ob tem natezala ušesa do skrajnosti. Previdni človek vzame torej kos satovja in nagloma z njim pomaže medvedu smrček. Tedaj se pa medvedu ušesa utrgajo, in zver zbeži s prikrajšanimi uhlji v goščavo.

Dobro se mu je zdelo, da je ušel ljudem, ki so se hoteli maščevati za njegovo posmehovanje s sladkosnedci. Zato se je samozadovoljno oblizoval, kakor da je založil šapo najbolj slastno dišečih lesnik. Toda samozadovoljnost je bila toliko večja, kolikor bolj je jezik okušal med na smrčku, ki je bil vedno slajši. Kosmatinec se domisli, da je pri uljnaku dišalo prav tako prijetno, kakor diši sedajle njegov smrček. Čudna slast mora biti to, ki spravlja človeka v dobro voljo in še slajšo samozavest. Zato sklene, da bi ne škodovalo, ko bi se naužil te slasti do sita, za vse življenje ali vsaj za dlje časa. Hiti torej nazaj k čebelam, polize med, razbije panje in uživa nepoznano sladkost. Čebele ga pikajo, a on jih otepa s taco, kakor da se brani muham. Ljudje ga dražijo s sladkosnedcem, medved se pa masti z medom, da se mu srce široko smeje v prsih.

Izpočetka nekateri kar niso mogli verjeti, da se je medved tako hitro prelevil v največjega sladkosnedca. Ko so pa videli, da mu je res samo za med in da mu ga ne bo kmalu dovolj ter da zver kosmatinska že potresa uljnjak, ker misli, da je kje med lesom še skrit med, so začeli medveda odganjati, kakor so mogli, s koli, vilami, kosami in enakim nerodnim orodjem, ki se je medved zmenil zanje, kakor da poleti kdo s pahljajačo odganja vročino od njegovega kožuha. Pogumnejši so ga zgrabili celo za rep in ga vlekli od sladke strdi. Kaj še! Tudi to ni zaleglo nič. Vlekli so in vlekli, pa živali le niso premaknili z mesta.

Slednjič se rep utrga.

Medved zamomlja nevšečno in ko vidi, da ni več medu, odhlača počasi v gozd; prej pa še obljubi, da se zopet vrne, ko bodo čebele nanesele medu, ker je zares dober.

Odtlej ima medved kratka ušesa in kratek rep. Za medom pa iztika povsod, čeprav dobi zato marsikatero gorko po kožuhu. To ga ne po-

boljša več, naj je še tako živo prepričan, da je bilo zanj bolje prej, ko se še ni navadil medene sladkobe.

Vsak dan ga spominjajo ušesa in rep njegove slabosti. Zato živi v podzemeljskih jamah skrit in pride na sonce samo, kadar je lačen, pa vselej sam, ker ne mara, da bi se mu posmehovale druge živali in ga dražile, kako so mu prikrajšali rep in ušesa.

L. O.:

Namesto Sahare — morje!

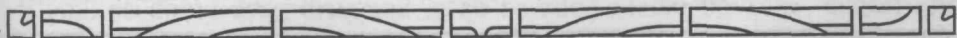
Največja puščava na svetu je Sahara v Afriki. In sedaj se bavijo zemljepisci z načrtom, kako bi to največje peščeno morje na zemeljskem površju — ali pa vsaj njega del — izpremenili v pravo morje.

Zemljepisna znanost že itak trdi, da je bila Sahara v predzgodovinski dobi morje, in ogromna puščava res še danes kaže nekdanje sledove morskega dna.

Ena četrtnina puščave v severo-zapadni Afriki s površino nad 150.000 m² leži 50 metrov pod morsko gladino. Ta del bi spojili s severnim afriškim obrežjem s kanalom, dolgim 100 kilometrov. Pospesevalci tega načrta trdijo, da bi novo morje imelo za promet silen pomen, pa tudi za civilizacijo, znanost, turistiko in kolonizacijo. Seveda je treba za to silno denarja, in zato se trudijo, da bi dobili skomine po Sahari Francozi, ki imajo denar in pa največ sedanje puščave v svoji lasti. Vendar pa gledajo učenjaki jako boječe na ta načrt. Nekaj jih je, ki se boje za vso Evropo, če bi Saharo res poplavelo morje. Mislijo, da bi se podnebne razmere cele severne Evrope, zlasti Belgije, Anglije, Holandije, Švedske, Norveške, Danske in Finske jako izpremenile. Tam bi postalo po njih mnenju podnebje dokaž hladneje, mrzlo, kolikor ne bi slabega vpliva popravila morska struja iz Ameriškega zaliva.

Drugi pa zopet mislijo, da bi prelivanje tako ogromne množine vode premestilo težišče zemeljske oble in premenilo ležo zemeljske osi. Do takrat, ko bo zbran denar za ta čudni načrt, bodo pač imeli tudi učenjaki časa dovolj, da zrelo proučijo in premislijo zadevo.

Sicer je pa to zopet lep dokaz, kako znanost napreduje, kako more zemlji izpreminjati obliko in podobo. A znanost sama ob sebi tudi ne zmore vsega — treba ji je denarja! Pač res: Denar — sveta vladar!

Pesem o zemlji.

„Da imam vsaj ped zemljé,
ki je lastna moja,
da na njo izpeljem si
stezice in pota svoja,
po katerih blodil sem
do sedaj krog brez pokoja!“

„Le ne želi, duša, si
toliko po prsti!
Čakaj, čakaj, kmalu boš
tudi ti na vrsti.
In tedaj prsti, zemljé
boš imela toli,
da se peze teže nje
rešila ne boš nikoli.““

Cvetko Gorjančev.

Zaklad.

Kjer steza med žitom beži,
kjer klanja rumeni se klas,
kjer makov škrlatni obraz
kot kaplja krvi srčne rdi,
kjer ljubkih nešteto plavic
z očmi gleda modrimi v svet,
kjer dviga se lahkih nožic
škrjanček v visoki polet —
tam sredi teh jasnih poljan
zaklad je bogat zakopan ...

Oj, vem za zaklad —
pa poln ni zlatih cekinčkov
in tudi ne drugih denarcev —
on poln je ljubljenih sinčkov,
pa čistih in svetih oltarcev —
on poln le mladih je let,
on poln le davnih je dni
in sladkih nekdanjih je nad;
oj, vem za bogati zaklad —
a dvigniti moči ga ni! ...

Tone Rakovčan.

Barčici.

Plavaj, plavaj, barčica,
po morja gladini,
brzo, brzo plavaj mi
proti domovini!

In ti, vetrič, zapihljaj
v jadra z močno silo,
da zagledam skoro spet
domovino milo!

Ah, že gore se bleste
mile domačije,
srce pa od radosti
mi veselo bije.

Vekoslav Zamán.

E. S. THOMPSON-DRAG. HUMEK.

Mačka s smetišča.

(Dalje in konec.)

Življenje št. 3.

beglo »kraljico« je vodila sla v temno noč. V eni uri se je že za nekaj kilometrov oddaljila od kraja svojega nezasluzenega gorja. Vodnik ji je bil čut, ki ji je zdajpazdaj pokazal pravo smer. In pomagal je nosek. Često je prišla na mesta, ki jih je nosek ves vesel pozdravljaj.

Ustavi jo reka. Tik ob reki drži železna cesta na sever in na jug. Kam? Preko vode? Po vodi se ne hodi. Po železni cesti na sever ali jug? Pa ji zašepče tisti notranji čut, da na jug. In se je napotila po stezi, ki drži ob železniški progi proti jugu.

Ali ste že videli, kako hitro pobegne mačka na drevo, če jo preganja zločest pes? Kar v hipu je visoko gori v rogovilah. Ampak pobegniti na drevo ali pa več ur venomer bežati po cesti, to ni eno. To zna pes bolje. Naša mačka je tekla in tekla po stezi ob železniški progi, a pot ji ni hotela izpod nog. Vsebolj jo je objemala utrujenost. Tedaj se pripodi od nekod pes in zalaja onstran železniške ograje. V smrtnem strahu pospeši mačka skoke. Kaj, če preskoči pasja hudoba ograjo ali če najde vrzel! Ne! Lajanje ponehava, zaostaja in prehaja v lahno bobnenje. Posveti se luč. Mačka se ozre in vidi: za njo se podi pošast, velika kot hiša in temnejša od noči! In pošast jo gleda z očesom, ki žari v strahotnem rdečem ognju! Še nikoli ni tekla naša mačka tako, nikoli ni znala delati takih skokov. A kdo bi utekel? Pošast jo dojde, pa jo v temi izgreši in odhrumi tja v noč. Mačka prihuljeno čepi v jarku kraj železne ceste, in vse polje v njej od napora in strahu.

Takrat je prvič videla vlak. Nosek ji je pa povedal, da je to pravzaprav star znanec, ki ji pokaže pot v domovino. Tisto noč so jo še nekajkrat preganjale pihajoče pošasti z rdečim očesom. Zasegla je ni nobena. Mačka se lepo stisne k ograji in se potuhne. Bedasti enooki velikani pa oddivjajo v temo.

Ko je vstajalo solnce, je prispela mačka do lične hiše. Za hišo je bilo skrito bogato obloženo smetišče. Ves dan se je potepala nato med poslopji. Kraj se ji je zdel prav prijeten. Ugajalo ji pa ni, da sta stikala tam okrog dva psa in da so razgrajali po dvorišču otročaji. Pa ko bi tudi ne bilo otrok in psov! Dalje, dalje v domovino! Ves dan je opazovala, kako so se podili gromovniki po železni cesti. Privadila se jim je deloma. Na noč je bila že zopet na poti in je hodila vzdržema do jutra. Naslednjega dne je počivala v samotnem skednju, kjer je vlovila rejeno miško. Sledili so dnevi drug drugemu in so se zdeli mački povsem enaki: psi, paglavci, vlaki, lakota, pa zopet: lakota, vlaki, paglavci, psi in tako

venomer. Ponoči potovanje, podnevi počitek. Na izhujšanem telesu so se čezdalje bolj poznali sledovi naporov. Često je zašla, pa je zopet našla pravo pot. Zdaipazdaj jo je potolažil nosek, da je že potovala tod.

Potekel je teden. Mačka je po mnogih naporih vsa izmučena in ne- bogljena dospela blizu rodnega mesta. Ogromen železen most se popenja na onem kraju preko široke reke. Prav domače vonjave je vdihaval tu mačkin nosek. In prav tu se je dalo priti dalje na jug do toli zaželene domovine. A mački se ni hotelo po nepoznani cesti preko vode. Do polnoči se je plazila ob reki navzdol in navzgor. Prepričala se je, da so tu dedci prav tako nevarni, kakor drugod paglavci. Vsak hip je bobnela preko mostu pošast z rdečim očesom. Zazdelo se ji je, da je že čula kdaj to bobnenje. Ko potihne vrvež sredi noči, se mačka vseeno napoti po mostu na ono stran. Po široki železni opori se vije tiho kot misel. Skoraj tretjino nevarnega prehoda ima že za seboj. Tedať pribuči z nasprotne strani enakí velikan. Strah zgrabi siroto. Komaj se umakne na skrit tramič. Rdeče oko jo izgreši, in pošast puhne mimo. Pa ni oddiha! V tistem hipu se vrne pošast. Ali pa je bila to druga prav taka, kdo ve! Pregarjanka skoči na mostnice in beži, beži z zadnjim naporom do smrti izmučene živali. A kako bi ubežala kletemu preganjalcu, ko pa zatuli prav pred njo tretji velikan, hoteč jo uničiti za vsako ceno. Tu ne pomore hitrost. Ostane samo pot na levo ali na desno. Kam? V najskrajnejši sili si izbere mačka poslednji izhod. V silnem skoku se požene z mostu v — kaj? Pada, pada mačka, pa pade globoko v vodo. Tff! Takoj je na vrhu pa piha in prska. Tff! Ni mrzla ta voda, saj je avgust, ampak tako neumno zoprna je mački. Zahoče se ji trdnih tal. Da bi utekla neprijetni mokroti, premika noge kakor pri tekanju in — plava, ne da bi se bila kdaj učila plavanju.

A kam plava v črni noči? Sla za domovino ji pokaže pot. Vsa premočena primigota do blatnega obrežja in se skrije med kupi smeti in oglja. Mine jo prvi strah. Prijetna toplota ji leze po telesu. Kopelj jo je za čudo pokrepčala. Povrhu je prijetna zavest, da so premagani enooki gromovniki.

Mačka je zapustila železno cesto in je ubrala pot prav ob strugi, koder jo je pozdravljalo sto in sto domačih vonjav. Tri dni se je klatila po obrežju med pomoli. Koncem tretjega dne se ji pa zazdi, da je blizu domačih tal. Da, prav tu je počivala na svojem prvem begu. O, sedaj izlahka poišče pot na svoje ljubljeno dvorišče. Da bi čimprej pozdravila dragi kraj, pospeši korak. Zdaije jť objame pogled tisto kopico hiš.

A kaj pomeni to? Kopice starih, vegastih hiš ni več! Na onem kraju je le še grmada kamenja in tramovja. Vmes globoki jarki. Mačka obide vso navlako. Tupatam ji izpričujejo ostanki, da je na pravem torišču, da je doma, da sta tu životarila grbavi trgovec in njega zamorec. Nosek ji pripoveduje, da je bilo tu njeno smetišče. Njeno smetišče!

Vsa obupana pregleduje mačka kraj nesreče in gorja. Oj, čemu naporí in strah in stradanje za tako plačilo! Vso udobnost je zapustila, da

bi dosegla dom, ki ga ni več. Vseokrog razdejanje, kot bi se bilo tu teplo sto enookih počasti. Junaško srce ji stisne obup. In ko bi ji tudi kdo znal povedati, da bodo tu gradili nov velikanski most, bi je to ne utešilo. Domovja ni!

Ko je vstalo solnčno jutro, se je splazila nesrečnica na bližnje dvorišče, ki ga še ni bila zasegla usoda. A tu se je gnetlo neštevilno mačk, ki so takisto izgubile dom. Za toliko želocev ni bilo prehranka. Zagospodarila je lakota. Čez nekoliko dni gre »kraljica« na dvorišče, kamor jo je bil nekdaž zanesel zamorec. Tu je bilo pa vse mrtvo in hiše zaprte. Čakala je ves dan do večera in ni dočakala nikogar.

Počasi so potekali dnevi in tedni. Na dvorišču ob groblji je bilo stradanja nad vse mere. Mnogo mačk je poginilo. Našo mačko je rešila sila mladosti in visoka izkušnost v boju za obstanek.

Na groblji je pa završelo. Mnogo sto delavcev se je kretalo med kamenjem in tramovjem. Koncem oktobra je vzraslo na onem mestu poslopje, visoko in vitko. Ko je iztikala naša mačka nekega jutra ob novi stavbi, je zalotila pred vhodom vedrce. Sicer ni bil to običajen pominek, a nosek je zavohal na ročaju prav zanimive vonjave. Prav tedaj stopi skozi vrata strežnik zamorec v lepi modri opravi. Mačka se nezaupljivo umakne za dvajset korakov in opazuje strežnika. Nekako domač se ji vidi.

In strežnik motri mačko:

»Ha, ali ni to naša »Kraljica iz Afrike«? Gotovo, prav zares! Ne motim se. Muc, muc, muc! Pridi sem! Vidi se ji, da je lačna.«

Lačna! Kako, da bi ne bila lačna, ko pa že mesece ni imela poštenega kosila! Zamorec izgine, pa se iadrno vrne s prigrizkom.

»Muc, muc, muc!« Lep je tisti košček svinjetine, oj, tako lep! A mačka je pretkana, pa neče k zamorcu. Zamorec položi meso na prag in odide. Mačka se oprezno priplazi do kosca, povoha, zagrabi, pa skokoma oddirja, da v miru použije slastno pečenko.

Življenje št. 4.

Odslej se je naši mački temeljito izpremenilo življenje. Kadar je bila lačna, je šla pred ona vrata. Vsebolj se ji je prikupil zamorec. Menda ga prej ni razumela. Sodila je, da jo sovraži, pa ji je bil prijatelj.

Ves teden jo je krmil. Koncem tedna je našla še ubito podgano. Vsa srečna jo je odnesla, da jo shrani za lačne dni. Ko ponosito koraka z bogatim plenom mimo nove hiše, jo iznenada napade pristaniški pes, njen stari sovrag. Kam naj se mu umakne? V vežo k prijatelju zamorcu. A vrata so zaprta. Na srečo jih tisti hip odpre zamorec. Iz hiše stopi bogato oblečen gospod.

»Glej, kako lepa mačka,« pravi zamorcu.

»Da, gospod, moja mačka je to,« se zlaže zamorec. »Vseokrog je že podavila podgane. Prav nobene ni več. Zato je pa tako mršava.«

»Hranite jo! Glejte, da ne bo lačna. Plačam jaz.« In videlo se je gospodu, da mu to plačevanje ne izprazni žepa.

»Hrana stane dolar na mesec,« pojasni zamorec. Natihoma si misli, da bo plačal manj, ostalo si pa spravi v žep.

»Dobro! Na moji skrbi je to.« Pa odide radodarni gospod.

Mačji boter se še dan za dnem leno pomika po ulicah onega mesta. Za njim škriplje na vegastih kolesih ciza, polna kuhanih govejih jetrc, ki so prav lepo nabrane na šibicah. Ob cizi in za cizo je pa hodilo vsepolno belih, črnih, rjavih, sivih in tigrastih mačk in mačic. Ko prišepa boter s cizo do nove hiše, se ustavi. Na vse vetrove udari s palico, da se za hip razkrope spremljevalci. Tako naredi prostora za sivo-marogasto mačko z belo liso na nosku in koncem repa. Najlepši kos jetrc ji da, pa se pomakne s cizo in mačjo procesijo dalje.

In ta mačka je naša znanka. To je njeno četrto življenje, ki ji je vstalo nepričakovano in vse polno solnca in brezskrbnosti. Ne vem, koliko se je naučila na cestovanju po tujih tleh. Vem samo, da ji nad vse ugajata svoboda in poln želodec. Utešila je tudi pohlep za častjo, zakaj vlovila je na noveni dvorišču obenem dva vrabca. Tiho pripominjam, da sta se pretepala in da v svoji jezi nista videla sivke.

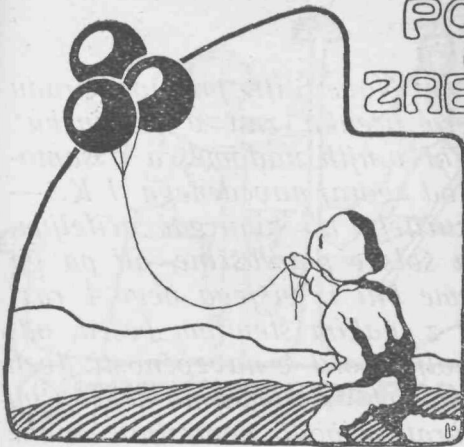
Če je vlovila še kdaj podgano, vam ne vem poročati. Sicer bi bilo pa to nepotrebno. Zamorec si zdajpazdaj preskrbi mrtvo podgano, pa jo položi v vežo gospodu na pot. »Saj pravim, da je moja mačka podganja smrt,« se opraviči gospodu, pa zanese mrtvo podgano na smetišče.

Vsak mesec razdeli dolar bratsko med sebe in mačko: »Tebi pol, meni pol.« Često jo pa tudi proda. In še vest ga ne grize zato. Saj ve, da se muca vselej povrne k njemu. Vzljubila sta drug drugega. Mačka ima tako neomejeno zaupanje v zamorca, da se vozi z njim na vzpenjači od nadstropja do nadstropja. V Ameriki imajo namreč tako visoke hiše, da bi se človek postaral na stopnicah, če bi se napotil od tal do — tridesetega nadstropja. Zato imajo vzpenjače, ki se dvigajo in padajo hitro kot strela.

Naša mačka je zopet lepo okrogla, in dlaka ji je uglajena. Med bo-trovimi gosti zavzema prvo mesto. Pa to je ne zadržuje, da bi se ne plazila ponoči po dvoriščih in smetiščih. Zakaj bila je in hoče ostati do konca »mačka s smetišča«.

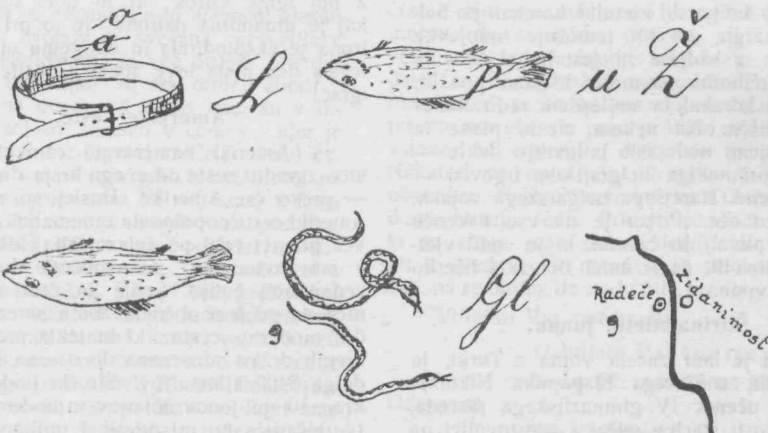

POUK IN ZABAVA

Zastavica v podobah.

Priobčil Metod Senožeski.

Rešitev in imena rešilcev priobčimo v prihodnji številki.

Rešitev zastavice v podobah v sedmi številki.

Sloga jači — nesloga tlačí.

Prav so jo rešili: Saša Ličan, učenec v Ilirski Bistrici; Marija Slapšak, učenka VI. razr. v Sevnici; Leo Berlic, učenec pri Sv. Trojici v Slov. gor.; Alojz Kraigher, učenec pri Sv. Trojici v Slov. gor.; Gojko Jelenc, učenec IV. razr. na c. kr. vadnici v Ljubljani; Vlasta Rudež, grad Tolsti vrh; Ciril Spindler, učenec V. razr. v Celju; Tatjana, Vlasta in Vidka Horvat v Ptuj; Milica Kranjc, III. razr. mešč. šole; Ciril Lušin Ljubljana; Stanko Skok, učenec v Domžalah; Jela, Nada, Marica Pretnar in Anica Hronek na Bledu; Spindler France, Klemenčič Jakec, Babič Alojz, Loparnik Vekoslav, Kralj Friderik in Slavič France, učenci VI. razr. II. odd. pri Sv. Križu na Murskem polju; Antonija Vogrinec, Ljudmila Kegl, Frančiška Filipič, Alojzija Lah, Jožefa Belec, Jožefa Onišak, Elizabeta Stefanec, Frančiška Novak, Jožefa Filipič in Ana Kosi, učenke VI. razr. pri Sv. Križu na Murskem polju; Anica, Naninka, Marija, Minka in Josipina Grahek, Anica Štukelj, Rezika Plut, Marija Kapš, Marija Gorše, Tona Hlebec, Kata Kočevar ml., Anča Grahek, Micka Springer, Tončka in Mina Jerman, Nežica Judnič, Slavoj Kukman, Joško Kočevar, Apa Grahek, Randenov Ape, Zupančič, Novak, Anzelinov, Grzin, Simonič, Staňko Grahek, Mét. Grahek, Ivan Poglajen, Ciril Jerman, učenke in učenci v Petrovi vasi pri Črnomlju; Miroslava Kveder, gojenka v zavodu de Nôtre Dame v Šmihelu; Karel Okretič v Nabrežini; Vojko Boltar v Splitu; J. Veronik v Reki na Štaj; Vida Ušeničnik v Domžalah. — Zastavico v podobah v 6. štev. je rešila Vida Ivanc, učenka v Kranju.

Gospod nadučitelj Ivan Kelc od Nove Štifte pri Gor. Gradu vprašuje: „Kateri učenec ali katera učenka zna v „Zvončku“ objaviti največ enozložnih besed, ki v njih nadomešča r samoglasnik?“ — Kdor to stori, dobi od zgoraj navedenega 1 K. — Dokazati mora potem svojemu g. učitelju ali svoji gđ. učiteljici, da je denar porabil edino le za šolske potrebščine ali pa ga vložil v hranilnico. Dotičnik ne sme biti iz višjega nego 4. razreda ljudskih šol. Ako jih bo več z enakim številom besed, odloči žreb, kar bo g. urednik radevolje storil v navzočnosti dveh svedokov. Mila mi mladina slovenska! Vrlo tedaj na delo! Čim živahneje bo tekmovanje, temvečkrat se bodo ponavljale enake naloge. Pozdravljeni vsi vrli tekmovalci in vse vrle tekmovalke!

Bolgarski vjetniki v Belgradu.

Ko so bolgarski vjetniki korakali po belgrajskem trgu, so jih tamošnje branjevke obdarovale s sadjem in jestvinami, kar so vjetniki večinoma na mestu hlastno použili. Bolgari so korakali v najlepšem redu kakor na vežbališču. Na nekem mestu plane iz množice neko nedoraslo bolgarsko dekle — služkinja pri nekem belgrajškem trgovcu — ter se oklene starejšega bolgarskega vojaka. Bil je njen oče. Prizor je na vse navzoče globoko vplival, in častnik, ki je vodil vjetnike, je dovolil, da je smel Bolgar s hčerko stopiti iz vrste.

Štirinajstletni junak.

Ko se je lani začela vojna s Turki, je 14letni sin sofjskega blagajnika Nikolaja Minkova, učenec IV. gimnazijskega razreda, brez vednosti staršev odšel s prostovoljci na bojišče in se posebno odlikoval pri zajetju Javer-pašine armade. Vse prizadevanje, da bi se vrnil k staršem, je bilo zaman. Ostal je v vojni in sodeloval v vseh bojih v prvih vrstah. Ko so se delila odlikovanja, je cela stotnija zahtevala, da se da red tudi mlademu junaku, ki je bil nato tudi res odlikovan s svetinjo za hrabrost. Sedaj jo ponosno nosi na prsih.

Očala za — krave.

Čudno je to — a vendar je res! In sicer izdeluje taka očala neka tvornica v Birminghamu in jih prodaja predvsem v Sibirijo. Ondi namreč spuščajo krave na prosto, kolikor mogoče zgodaj, tako da mnogokrat še sneg leži. Ko posije solnce, se kravam blišči ter obole na očeh. Zato so uvedli za krave očala z zelenimi stekli v usnjatem okviru, ki jih z jerمني pritrđjo na rogove.

Dinamična patrona kot igrača.

Neki pekovski pomočnik iz Studenca pri Ljubljani je dal desetletnemu kajzarjevemu

sinu Ivanu Jakiču dinamično patrono, da bi se z njo igral. Otrok, ki ni imel niti pojma, kaj je dinamična patrona, je to prižgal. Patrona je eksplodirala in ubogemu otroku odtrgala dva prsta leve roke. Čuvajte se takih igráč!

Ameriške ceste.

V Ameriki nameravajo cementne tvornice zgraditi ceste od enega kraja do drugega — preko vse Amerike. Doslej so namreč v Ameriki ceste popolnoma zanemarjali, ker se je ves promet vršil po železnicah. Odkar so pa v rabi avtomobili, pomanjkanje dobrih cest vedno bolj čutijo. Sedaj so cementne tvornice na svojem občem zbu u sklenile zgraditi moderno cesto, ki bi tekla preko Zedinjenih držav od oceana do oceana in bi bila dolga 6400 kilometrov. Stroški bodo znašali krog 10 milijonov dolarjev in bodo cementni tvorničarji sami prispevali 4 milijone, ostalo naj bi dale država, občine in ljudstvo v obliki prostovoljnih darov. V Ameriki je to lahko, kjer je denarja — na kupe!

V človeško kožo vezana knjiga.

V Berlinu se je nedavno vršila pravda zaradi knjige, ki je bila vezana v pravo človeško kožo. Neki umetni knjigovezec je neko drugače čisto malovredno knjigo opremil na ta posebni način in jo izročil neki knjigarni, da jo razstavi. Ko je bil knjigovezec kasneje na potovanju, se je za knjigo oglasil kupec in jo dobil za 75 mark. Knjigovezec je pa potem od knjigarja zahteval 450 mark odškodnine, češ, da je bila knjiga toliko vredna. Začela se je pravda. Kot strokovnjak poklicani knjigovezec je pred sodiščem izjavil, da je na svetu le malo v človeško kožo vezanih knjig; njemu je znanih le šest. Vrednost ceni na 450 do 500 mark. Knjigovezec Dourbon v Parizu zahteva za enako knjigo 600 frankov. Končno so se poravnali za 175 mark (približno toliko kron). Kje je dobil knjigovezec človeško kožo, nam ni znano.

Kako smo obhajali stoletnico teharske šole?

V soboto, dne 21. decembra 1912, smo slovesno obhajali stoletnico teharske šole. Že na predvečer je naznanjalo to slavnost glasno pritrkavanje zvonov in svečana razsvetljava šolskega poslopja in še več drugih bližnjih hiš. Drugi dan smo se vsi otroci zbrali v šoli ob 1/4 na devet, od koder smo šli v izprevodu s šolsko zastavo v cerkev, kjer je gospod opat Franc Ogradi iz Celja služil sv. mašo in pri kateri smo peli šolski otroci na koru. Po sv. maši smo šli nazaj v šolo, kamor je prišlo mnogo drugih ljudi poslušat. Gospod nadučitelj je namreč povedal zgodovino teharske ljudske šole, kar smo vsi z zanimanjem poslušali. Zapeli smo tudi nekaj lepih pesmi, nekateri so pa tudi deklamirali pesmi „Iz raznih stanov“ kakor: vojak, kmet, pastir, kuhar, prestar, mlinar itd., kar nas je vse naučil gospod učitelj Rudolf Delakorda. Popoldne smo šli vsi v Čitalnico, kjer smo predstavljali igro „Sirotek“ in tudi deklamacije „Iz raznih stanov“ smo zopet maskirani deklamirali. Med odmori smo peli pesmi: „Sarafan“, „So ptičice zbrane“, „Krasen pogled je na ta božji svet“, „Ko ptičica sem peva!“, „Cesarstvo pesem“. Nazadnje smo imeli telovadno skupino, pri kateri je bila bengalična razsvetljava. Ko smo bili s tem gotovi, smo šli nazaj v šolo, kjer so nas pogostili s pečenko, šartlji, štrucami, s pokalicami in sadjem, kar vse se nam je prav dobro prileglo. Potem smo se z veselimi klici „Živio!“ razšli vsak na svoj dom. V nedeljo, 22. decembra, smo še enkrat ponovili igro za odraslo občinstvo. Nabrano vstopnino so porabili za pogostitev nas šolarjev in za šolsko kuhinjo. Tudi več dobrotnikov je poslalo svoje prispevke za to slavnost. Tako je minula stoletnica teharske ljudske šole, katera ostane vsem, ki so se je udeležili, v trajnem spominu.

Josip Luževič.

Blagorodni gospod Doropoljski!

Vem, da Vam ne bo nič kaj všeč, ker Vas nadlegujem s tem pisemcem. Stanujem

na Bledu, kjer je zlasti poleti mnogo tujcev. Pa tudi pozimi ni Bled zapuščen, zato Vam popišem, kakšen je Bled pozimi, da zveste tudi Vi, kako se imamo ta čas v našem „raju“. Ko zamrzne jezero in je led že dosti močan, da se lahko drsamo, ej, takrat je veselja na ledu! Ljudje se pridejo drsat od daleč in blizu, največ pa pride Tržačanov. Marsikateri se še ne zna dobro drsati in se pripeti nesreča, da prav pošteno pače. Ko pa vstane, se ogleduje, kako se je potolkel. Nekateri se oprasnejo, drugim pa teče iz nosa kri. Najbolj nerodni so Tržačani, ker doma nimajo ledu. Pridejo pa tudi drsalci, ki se znajo prav dobro drsati, kar veselje jih je gledati. Še marsikaj bi se dalo povedati, pa se bojim, da ne bi bilo predolgo pismo.

Vljudno Vas pozdravlja

Gabrijela Pretnarjeva,
učenka IV. razreda na Bledu.

Odgovor:

Ljuba Gabrijela!

Tvoje pismo mi priča, da je Bled lep in zanimiv tudi pozimi. „Podoba raja“ ga imenuje Prečuren, največji in najslavnejši naš pesnik. — V zmoti si pa, ako misliš, da me s svojim pismom nadleguješ. Ravno nasprotno je res. Ampak jaz bi moral biti v skrbeh, da me moji mladi prijatelji nič kaj ne marajo, ker morajo tako dolgo čakati na odgovore. Toda to ni moja krivda, temveč je to krivda pretresnega prostora.

*

Spoštovani gospod Doropoljski!

Ko sem čitala v „Zvončku“ pisemca, sem želela Vam tudi jaz kaj pisati. Sedaj, ko vem Vaš naslov, Vam pišem tudi jaz par vrstic. Obiskujem 4. leto Ciril-Metodovo šolo na Acquedottu. Prejela sem dobro izpričevalo. Starši so bili jako veseli. Razen drugih predmetov me največ veseli petje, risanje, nemško in italijansko. Hodim tudi k telovadbi. Uči nas g. E. Jezeršek. Stanujem na lepem gričku, s katerega je lep razgled po Jadranskem morju. Po morju plavajo majhne in velike ladje. Tudi pisani čolnički se zibljejo po

njem. Razen sadnega vrta in evetičnjaka imamo tudi senčnato utico, v kateri se najraje učim. Tudi knjige rada čitam. Najbolj pa me veselijo knjige, ki mi jih posojuje gospodična učiteljica. Tudi svoje knjige imam. A ker sem jih že prečitala, jih posojujem svoji prijateljici.

Z odličnim spoštovanjem Vam vdana

Mira Kraljeva,
učenka IV. razreda v Trstu.

Odgovor:

Ljuba Mira!

Prav vesel sem Tvoje izpovedi, da Te knjige najbolj veselijo. Lepo je tudi, da jih posojuješ svoji prijateljici. Gotovo imaš že lepo knjižnico. Le prosi svoje starše, naj Ti kupijo vsako slovensko mladinsko knjigo, ki izide! Ker si pridna učenka, Ti gotovo store to veselje.

*

Cenjeni gospod Doropoljski!

V začetku leta bi Vam že bil rad poročal, kako se mi kaj godi tukaj na Vranskem. Večkrat sem čital v „Zvončku“ pisemca več otrok. Danes sem se tudi jaz spomnil, da bi Vam pisal pisemce, da mi tukaj na Vranskem jako ugaja. Hodim v V. razred. Imam jako dobrega g. učitelja. Učim se pisati na pisalni stroj. Za danes naj zadostuje to kratko pisemce, ki ga Vam prvič pišem.

Vam vdani

Franc Schwenker,
učenec V. razr. na Vranskem.

Odgovor:

Ljubi Franc!

Celo na pisalni stroj se učiš pisati! Prav je tako! Česar se človek nauči, vse mu prav služi. Dandanes velja tisti več, kdor več zna.

*

Cenjeni gospod Doropoljski!

Velikokrat sem se že namenila, da bi Vam pisala. Pišem Vam šele prvič, zato ne vem, kaj bi pisala. Rada čitam „Zvončke“, izposojam si jih v šoli pri gospodu učitelju. Mnogo sem jih že prečitala. Naš gospod učitelj je jako dober. Vsi ga imamo radi.

Vam vdana

Francka Renaričeva,
učenka II. razr. v Beli cerkvi.

Odgovor:

Ljuba Francka!

Da si le izpolnila svoj namen, pa je dobro. Mnogo je takih, ki sklenejo: to in to storim! — Svoje obljube pa ne izpolnijo. Na

take se ni nikoli zanašati. Samo tisti kaj velja, ki izpolni dano besedo. Tako naj vedno ostane tudi s Teboj.

*

Velecenjeni gospod Doropoljski!

Vaš odgovor na moje pismo v „Zvončku“ me je jako razveselil. Srčna hvala Vam! Upam, da mi boste na to pisemce tudi odgovorili. Učenci II. razreda v Vučji vasi smo priredili izlet dne 29. maja v Jeruzalemske gorice in v Ljutomer. Zjutraj zgodaj smo od šole korakali na kolodvor v Bučočevcih. Tam smo si kupili vozne listke ter smo se peljali v Križevce, kjer pa smo si ogledali Križevsko opekarno najprej od zunaj. Poslovodja gospod Vrbnjak je bil tako prijazen, da nas je vodil po notranjih prostorih. Čudili smo se, kako naglo izdelujejo s stroji zidno in strešno opeko. Potem smo korakali do gradu Branka, kjer pa smo si ogledali le grb. Od tam smo jo udarili na Staro cesto, kjer stoji dvorazredna šola. Gospod nadučitelj Tomažič nas je prijazno sprejel in nam odkazal senčnat prostor na zeleni trati. Tu smo južinali in pili vodo iz 44 m globokega studenca. Poslovivši se od prijazne Stare ceste, smo dospeli čez 1/2 ure na Stanko Vrazov dom. V prvem nadstropju smo si ogledali njegov kip in dve spominski plošči na zunanji steni. Podpisali smo se tudi vsi izletniki v spominsko knjigo. Moj ata nam je kupil Stanko Vrazove oglednice v spomin. Čez pol ure smo prišli v Jeruzalem, ko se je ravno ulila ploha, ki smo ji utekli v neko viničarijo. Vedrili smo v Jeruzalemskih goricah 3 ure, šele potem smo šli v Ljutomer. Ta pot je bila blatna in tupatam je kateremu spolzela noga. V Ljutomeru smo si ogledali Franc-Jožefovo šolo. Gospod ravnatelj nam je odprl veliko telovadnico, ki nas je jako zanimala. Od tam smo šli potem po dolgem skozi trg na kolodvor. Na vlaku smo prepevali slovenske pesemce in dospeli še prehitro na domači kolodvor. Veselega srca smo se poslovili in hiteli na domove. Ta izlet nam ostane v spominu, dokler bomo živeli. Videli smo razne kraje v Ljutomerskih in ormoških goricah in se prepričali, kako krasna je slovenska zemlja. Škoda, da je bilo ozračje megleno in nismo imeli lepega razgleda tudi na sosedno Hrvaško. Naučili smo se marsičesa.

Lepo Vas pozdravljam Vam vdani

Branko Cvetko,
učenec II. razreda v Vučji vasi.

Odgovor:

Ljubi Branko!

Na Tvoje pismo odgovarjam na ta način, da priobčujem v svojem kotičku Tvoj opis izleta. Upam, da boš s tem zadovoljen.

